

UREDBA VIJEĆA (EU) 2022/2578**od 22. prosinca 2022.****o uspostavi mehanizma za korekciju tržišta radi zaštite građana Unije i gospodarstva od pretjerano visokih cijena**

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 122. stavak 1.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

uzimajući u obzir mišljenje Europske središnje banke ⁽¹⁾,

budući da:

- (1) Ničim izazvan i neopravdan agresivni rat Ruske Federacije („Rusija”) protiv Ukrajine i dosad nezabilježeno smanjenje opskrbe država članica prirodnim plinom iz Rusije ugrožavaju sigurnost opskrbe u Uniji i državama članicama. Rusija se istodobno služi plinom kao oružjem i manipulira tržištem namjernim prekidima protoka plina, što je dovelo do naglog porasta cijena energije u Uniji. Promjena putova opskrbe, koja dovodi do zagušenja u europskoj plinskoj infrastrukturi, potreba za pronalaženjem alternativnih izvora opskrbe plinom i sustavi formiranja cijena koji nisu prilagođeni situaciji šoka u opskrbi doprinijeli su nestabilnosti i povećanju cijena. Više cijene prirodnog plina ugrožavaju gospodarstvo Unije stalnom visokom inflacijom uzrokovanom višim cijenama električne energije, zbog čega slabi kupovna moć potrošača, kao i povećanjem troškova proizvodnje, posebno u energetske intenzivnim industrijama, te tako ozbiljno ugrožavaju sigurnost opskrbe.
- (2) Cijene prirodnog plina 2022. bile su iznimno nestabilne, a neke su referentne vrijednosti u kolovozu 2022. dosegnule rekordnu razinu. Neuobičajena razina cijena prirodnog plina zabilježena u kolovozu 2022. rezultat je više čimbenika, uključujući labilnu ravnotežu između ponude i potražnje povezanu s ponovnim punjenjem skladišta i smanjenjem protoka plina u plinovodima, strah od daljnjih poremećaja u opskrbi i manipuliranja tržištem koje Rusija provodi te mehanizam formiranja cijena koji nije bio prilagođen takvim ekstremnim promjenama ponude i potražnje i koji je još pogoršao pretjerano povećanje cijena. Tijekom prethodnog desetljeća cijene su bile u rasponu od 5 EUR/MWh do 35 EUR/MWh, a sad su europske cijene prirodnog plina dosegnule razine 1 000 % više od ranijih prosječnih cijena u Uniji. Plinskim budućnosnicama u okviru nizozemskog Title Transfer Facilityja (TTF) (tromjesečni proizvodi) kojima se trguje na burzi ICE Endex ⁽²⁾ trgovalo se po cijenama nešto nižima od 350 EUR/MWh i cijene plina TTF-a za dan unaprijed kojim se trgovalo na burzi European Energy Exchange dosegnule su 316 EUR/MWh. Cijene plina nikada ranije nisu dosegnule razine poput onih zabilježenih u kolovozu 2022.
- (3) Nakon štete na plinovodu Sjeverni tok 1, koja je vjerojatno bila uzrokovana sabotazom u rujnu 2022., nije izgledno da će se u bliskoj budućnosti opskrba Unije plinom iz Rusije nastaviti na predratnim razinama. Europski potrošači i poduzeća i dalje su izloženi očitom riziku od daljnjih mogućih gospodarski štetnih skokova cijena plina. Nepredvidivi događaji, kao što su nesreće ili sabotaza plinovoda, koji ometaju opskrbu Europe plinom ili drastično povećavaju potražnju mogu ugroziti sigurnost opskrbe. Tržišne napetosti izazvane strahom od iznenadne nestašice vjerojatno će potrajati i nakon ove zime i u sljedećoj godini jer se očekuje da će prilagodba šokovima u opskrbi i uspostava novih veza za opskrbu i infrastrukture trajati godinu dana ili više godina.
- (4) Iako postoje izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja, TTF u Nizozemskoj obično se smatra „standardnom” zamjenskom vrijednošću za određivanje cijena na europskim tržištima plina. Razlog tomu je njegova obično visoka likvidnost, koja je posljedica nekoliko čimbenika, među ostalim zemljopisnog položaja, koji mu je u predratnom okruženju omogućio primanje prirodnog plina iz nekoliko izvora, uključujući znatne količine iz Rusije. Stoga se u velikoj mjeri upotrebljava kao referentna cijena u formulama za određivanje cijena u ugovorima

⁽¹⁾ Mišljenje od 2. prosinca 2022. (još nije objavljeno u Službenom listu).

⁽²⁾ ICE Endex jedna je od glavnih burza energije u Europi. Za plin osigurava uređeno trgovanje budućnosnicama i opcijama na nizozemskom trgovinskom čvorištu TTF.

o opskrbi plinom i kao cjenovna osnova za operacije zaštite od rizika ili transakcije s izvedenicama u cijeloj Uniji, među ostalim u čvorištima koja nisu izravno povezana s TTF-om. Prema tržišnim podacima na čvorištu TTF odvijalo se približno 80 % trgovine prirodnim plinom u prvih osam mjeseci 2022. u Uniji i Ujedinjenoj Kraljevini Velike Britanije i Sjeverne Irske („Ujedinjena Kraljevina”) zajedno.

- (5) Međutim, disruptivne promjene na energetskim tržištima Unije od veljače 2022. utjecale su na funkcioniranje i djelotvornost tradicionalnih mehanizama formiranja cijena na veleprodajnom tržištu plina, posebno na referentnu vrijednost TTF-a. Iako je TTF u prošlosti bio dobra zamjenska vrijednost za cijene plina u drugim regijama Europe, od travnja 2022. razdvajao se od cijena u drugim čvorištima i trgovinskim mjestima u Europi, kao i od procjena cijena koje agencije za izvješćivanje o cijenama provode za uvoz ukapljenog prirodnog plina (UPP). To se prije svega dogodilo jer plinski sustav sjeverozapadne Europe ima posebna infrastrukturna ograničenja, u pogledu transporta plinovodima (zapad–istok) i u pogledu kapaciteta ponovnog uplinjavanja UPP-a. Takva su ograničenja djelomično bila odgovorna za opće povećanje cijena plina od početka krize u Europi nakon što je Rusija počela koristiti energiju kao oružje. Neuobičajena razlika između TTF-a i drugih regionalnih čvorišta u kolovozu 2022. upućuje na to da u trenutačnim posebnim tržišnim okolnostima TTF možda nije dobra zamjenska vrijednost za stanje na tržištu izvan sjeverozapadne Europe, u kojoj se tržišta suočavaju s infrastrukturnim ograničenjima. Tijekom nestašice na sjeverozapadnom europskom tržištu druga regionalna tržišta izvan tog područja mogu imati povoljnije tržišne uvjete i stoga na njih neopravdano utječe indeksacija ugovora s TTF-om. Iako TTF i dalje ostvaruje svoj cilj uravnoteženja ponude i potražnje u sjeverozapadnoj Europi, potrebno djelovati kako bi se ograničio učinak koji neuobičajene pojave pretjerano visokih cijena TTF-a imaju na druga regionalna tržišta u Uniji. Nedostaci u formiranju cijena u manjoj mjeri mogu postojati i na drugim čvorištima.
- (6) Dostupne su različite mjere za rješavanje problema s trenutačnim mehanizmima formiranja cijena. Jedna je od mogućnosti za europska poduzeća pogođena nedavnim poremećajima na tržištu i nedostacima sustava formiranja cijena ponovno pregovarati o postojećim ugovorima koji se temelje na TTF-u. Budući da su referentne cijene povezane s plinskim budućnosnicama TTF-a relevantne na drukčiji način nego u prošlosti i nisu nužno reprezentativne za stanje na tržištu plina izvan sjeverozapadne Europe, određeni kupci mogu pokušati riješiti trenutačne probleme povezane s formiranjem cijena i referentnom vrijednošću TTF-a ponovnim pregovaranjem sa svojim postojećim ugovornim partnerima, bilo pod izričitim uvjetima ugovora ili u skladu s općim načelima ugovornog prava.
- (7) Isto tako, uvozna trgovačka društva ili države članice koje djeluju u njihovo ime mogu surađivati s međunarodnim partnerima kako bi ponovno pregovarali o postojećim ugovorima o opskrbi ili postigli dogovor o novim ugovorima o opskrbi s prikladnijim formulama za određivanje cijena prilagođenima trenutačnoj situaciji volatilnosti. Koordinirana kupnja putem informatičkog alata utvrđenog na temelju Uredbe Vijeća (EU) 2022/2576 ⁽³⁾ može omogućiti snižavanje cijene uvoza energije, čime bi se smanjila potreba za intervencijom na tržištu.
- (8) Usto, Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁴⁾ već uključuje određene zaštitne mjere za ograničavanje epizoda ekstremne volatilnosti, na primjer zahtjev da uređena tržišta kako su definirana u članku 4. stavku 1. točki 21. te direktive imaju tzv. sustave za kratkotrajni prekid trgovanja kojima se na nekoliko sati ograničavaju ekstremna povećanja cijena. Privremeni unutardnevni alat za upravljanje prekomjernom volatilnosti na tržištima energetskih izvedenica uveden Uredbom (EU) 2022/2576 doprinosi ograničavanju ekstremne volatilnosti cijena na tržištima energetskih izvedenica u danu. Međutim, takvi mehanizmi djeluju samo kratkoročno i nisu namijenjeni sprečavanju toga da tržišne cijene dosegnu prekomjerne razine.

⁽³⁾ Uredba Vijeća (EU) 2022/2576 od 19. prosinca 2022. o jačanju solidarnosti boljom koordinacijom kupnje plina, pouzdanim referentnim vrijednostima cijena i prekograničnim razmjenama plina (vidjeti stranicu 1. ovoga Službenog lista).

⁽⁴⁾ Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU (SL L 173, 12.6.2014., str. 349.).

- (9) Smanjenje potražnje dodatan je važan element za rješavanje problema ekstremnih skokova cijena. Smanjenje potražnje za plinom i električnom energijom može smanjiti tržišne cijene i tako doprinijeti ublažavanju problema s neuobičajeno visokim cijenama plina. Stoga bi se ovom Uredbom, u skladu sa zaključcima Europskog vijeća od 20. i 21. listopada 2022., trebalo osigurati da aktivacija mehanizma uspostavljenog ovom Uredbom ne dovede do ukupnog povećanja potrošnje plina.
- (10) U ljeto 2022. naponi subjekata koje subvencionira država u pogledu kupnje plina za skladištenje bez uzimanja u obzir učinka nekoordinirane kupnje na cijene doprinijeli su povećanju referentnih vrijednosti cijena, a posebno cijena na TTF-u. Stoga je, ako je to potrebno, bolja koordinacija između država članica koje za kupnju plina za punjenje podzemnih sustava skladišta plina angažiraju subjekte koje financira država važna za izbjegavanje ekstremnih skokova cijena u budućnosti. Primjena mehanizma zajedničke nabave uspostavljenog Uredbom (EU) 2022/2576 može imati važnu ulogu u ograničavanju epizoda pretjerano visokih cijena plina u tom pogledu.
- (11) Postojećim mjerama mogu se rješavati neki od elemenata koji uzrokuju probleme s formiranjem cijena na tržištima plina, ali se tim mjerama ne jamči trenutačno i dovoljno pouzdano rješenje aktualnih problema.
- (12) Stoga je potrebno uspostaviti privremeni mehanizam za korekciju tržišta („MCM”) za transakcije prirodnim plinom na glavnim tržištima izvedenica TTF-a i izvedenica povezanih s drugim virtualnim točkama trgovanja s dospijecima od jednog mjeseca unaprijed do godine dana unaprijed kao instrument protiv epizoda pretjerano visokih cijena plina s trenutačnim učinkom.
- (13) U zaključcima od 20. i 21. listopada 2022. Europsko vijeće pozvalo je Komisiju da hitno podnese prijedlog za privremeni dinamični cjenovni raspon za transakcije prirodnim plinom kako bi se odmah ograničili slučajevi pretjerano visokih cijena plina, uzimajući u obzir zaštitne mjere utvrđene u članku 23. stavku 2. Prijedloga Komisije za Uredbu (EU) 2022/2576.
- (14) Sljedeće zaštitne mjere trebalo bi, s jedne strane, razmotriti pri osmišljavanju MCM-a i, s druge strane, upotrijebiti kako bi se zajamčilo da će moguća aktivacija MCM-a biti prekinuta ako više ne postoje uvjeti za njegovu aktivaciju ili ako dođe do nenamjernih poremećaja na tržištu: MCM bi se trebao primjenjivati na transakcije prirodnim plinom na virtualnoj točki trgovanja TTF kojom upravlja Gasunie Transport Services B.V.; druga plinska čvorišta u Uniji mogu se povezati s korigiranom promptnom cijenom na TTF-u putem dinamičnog cjenovnog raspona; njime se ne bi trebala dovoditi u pitanje izvanburzovna (OTC) trgovina plinom; njime se ne bi trebala ugroziti sigurnost opskrbe plinom u Uniji; ne bi trebao ovisiti o napretku ostvarenom u provedbi cilja smanjenja potrošnje plina; ne bi smio dovesti do ukupnog povećanja potrošnje plina; trebao bi biti osmišljen tako da se njime ne spriječi tržišno utemeljen protok plina unutar Unije; ne bi smio utjecati na stabilnost i uredno funkcioniranje tržišta energetske izvedenice te bi se njime trebale uzimati u obzir tržišne cijene plina na različitim organiziranim tržištima diljem Unije.
- (15) Kako bi se izbjegli znatni poremećaji na tržištu i poremećaji u ugovorima o opskrbi, koji bi mogli dovesti do ozbiljnih rizika za sigurnost opskrbe, MCM bi trebao biti osmišljen tako da ispunjava dva osnovna kriterija: da djeluje kao djelotvoran instrument protiv epizoda izvanredno visokih cijena plina i da se aktivira samo ako cijene dosegnu iznimne razine u usporedbi sa svjetskim tržištima.
- (16) Intervencija u okviru MCM-a trebala bi biti ograničena na uklanjanje najvažnijih nedostataka u sustavu formiranja cijena. Cijena namire na TTF-u za mjesec unaprijed za izvedenice daleko je najčešće korištena referentna vrijednost u ugovorima o opskrbi plinom u cijeloj Uniji, a nakon toga slijede one s dospijecima od dva mjeseca unaprijed i godine dana unaprijed. Međutim, premještanje trgovanja na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja može dovesti do poremećaja na energetskim ili financijskim tržištima Unije, primjerice zbog arbitraže sudionika na tržištu između korigiranih i nekorigiranih izvedenica, na štetu potrošača. Stoga bi u MCM u načelu trebale biti uključene izvedenice povezane sa svim virtualnim točkama trgovanja u Uniji. Međutim, primjena

MCM-a na izvedenice povezane s virtualnim točkama trgovanja koje nisu TTF složena je i iziskuje dodatnu tehničku pripremu. Budući da je MCM potrebno hitno uvesti za najvažnije izvedenice, TTF izvedenice, Komisiju bi trebalo ovlastiti da provedbenim aktom utvrdi tehničke pojedinosti primjene MCM-a na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja i na određene izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja koje bi na temelju unaprijed definiranih kriterija mogle biti isključene.

- (17) Uspostava MCM-a trebala bi tržištu odaslati jasnu poruku da Unija neće prihvatiti pretjerano visoke cijene koje su posljedica manjkavog formiranja cijena. Ona bi također trebala pružiti sigurnost sudionicima na tržištu u pogledu pouzdanih ograničenja za trgovanje plinom te bi se njome mogla ostvariti znatna gospodarska ušteda i za poduzeća i za kućanstva, koja ne bi više bila toliko izložena epizodama pretjerano visokih cijena energije.
- (18) MCM-om bi se trebala uvesti dinamična sigurnosna gornja granica za cijenu izvedenica s dospeljećem od jednog mjeseca unaprijed do godine dana unaprijed. Dinamičnu sigurnosnu gornju granicu trebalo bi aktivirati ako cijena izvedenica dosegne unaprijed utvrđenu razinu i ako povećanje cijena ne odgovara sličnom povećanju na razini regionalnih ili svjetskih tržišta.
- (19) Stoga bi se dinamičnom sigurnosnom gornjom granicom trebalo osigurati da se ne prihvaćaju nalozi za trgovanje koji bi bili znatno viši od cijena UPP-a u drugim regijama svijeta. Za utvrđivanje referentne cijene koja odražava globalna kretanja cijena UPP-a trebalo bi upotrebljavati odgovarajuće referentne vrijednosti. Referentna cijena trebala bi se temeljiti na procjenama cijena UPP-a koje su reprezentativne za uvjete na europskom tržištu te, zbog posebne važnosti Ujedinjene Kraljevine i Azije kao konkurenata na globalnom tržištu UPP-a, i na odgovarajućoj referentnoj vrijednosti za Ujedinjenu Kraljevinu i azijske regije. Za razliku od plina iz plinovoda, UPP-om se trguje u cijelom svijetu. Stoga cijene UPP-a bolje odražavaju kretanja cijena plina na globalnoj razini i mogu poslužiti kao referentna vrijednost kako bi se procijenilo odstupaju li razine cijena u kontinentalnim čvorištima neuobičajeno od međunarodnih cijena.
- (20) Uzorak cijena UPP-a koji se uzima u obzir trebao bi biti dovoljno velik da bude informativan čak i u slučaju da određena cijena UPP-a ne bude dostupna određenog dana. Kako bi se utvrdila reprezentativna košarica europskih i međunarodnih cijena te kako bi se osiguralo da subjekti koji pružaju informacije o cijenama podliježu relevantnim propisima Unije, procjene cijena trebale bi odabrati agencije za izvješćivanje koje su navedene u Registru administratora i referentnih vrijednosti uspostavljenom Uredbom (EU) 2016/1011 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁷⁾. Budući da su pravodobne informacije ključne za dinamični MCM, u obzir bi trebalo uzeti samo informacije o cijenama od subjekata koji pružaju informacije koje se odnose na dan objave. Kako bi se Agenciji Europske unije za suradnju energetske regulatora osnovanoj Uredbom (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁸⁾ (ACER) omogućilo da izvršava svoje dužnosti nadzora tržišta na temelju ove Uredbe i da pravodobno izračuna referentnu cijenu, potrebno je obvezati agencije za izvješćivanje koje objavljuju procjene cijena da ACER-u dostave procjene do 21.00 sat po srednjoeuropskom vremenu, pod uvjetom da su dostupne, kako bi ACER mogao objaviti referentnu cijenu prije kraja dana. Iako se takve obveze izvješćivanja odnose samo na postojeće podatke i ne predstavljaju znatno dodatno opterećenje za agencije za izvješćivanje te su česte u regulaciji energetskog i financijskog tržišta, ACER bi trebao osigurati povjerljivo postupanje s primljenim informacijama, zaštititi sva prava intelektualnog vlasništva povezana s informacijama i upotrebljavati te informacije isključivo u regulatorne svrhe. ACER bi trebao moći izdati smjernice o formatu u kojem se relevantni podaci trebaju dostaviti.
- (21) Zbog njihove visoke likvidnosti primjereno je uključiti i izvedenice s najkraćim dospeljećem povezane s nacionalnom točkom uravnoteženja u Ujedinjenoj Kraljevini. Dnevna procjena cijena koju ACER provodi u skladu s Uredbom (EU) 2022/2576 trebala bi biti dio košarice procjena cijena UPP-a.

⁽⁷⁾ Uredba (EU) 2016/1011 Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2016. o indeksima koji se upotrebljavaju kao referentne vrijednosti u financijskim instrumentima i financijskim ugovorima ili za mjerenje uspješnosti investicijskih fondova i o izmjeni direktiva 2008/48/EZ i 2014/17/EU te Uredbe (EU) br. 596/2014 (SL L 171, 29.6.2016., str. 1.).

⁽⁸⁾ Uredba (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora (SL L 158, 14.6.2019., str. 22.).

- (22) Iako su referentne vrijednosti koje se uzimaju u obzir za referentnu cijenu dobra zamjenska vrijednost za globalna kretanja cijena UPP-a, one ne mogu jednostavno zamijeniti cijene izvedenica. To je uglavnom zbog toga što referentna cijena odražava cijene na različitim lokacijama u odnosu na TTF i druge virtualne točke trgovanja u Uniji. Na primjer, njima se ne uzimaju u obzir troškovi povezani s mogućim zagušenjima infrastrukture do kojih dolazi pri premještanju plina iz terminala za UPP u mjesto na kojem se nalazi čvorište TTF. Stoga su cijene na TTF-u obično više od cijena koje se uzimaju u obzir za referentnu cijenu. Razlika je u prosjeku iznosila oko 35/MWh između lipnja i kolovoza 2022. Nadalje, za sigurnost opskrbe ključno je da se ispravljena cijena izvedenica TTF-a postavi na dovoljno visoku razinu kako bi se privukao uvoz ukapljenog prirodnog plina iz drugih regija u svijetu. Stoga bi na referentnu cijenu za izračun ispravljene cijene izvedenica TTF-a trebalo dodati premiju za sigurnost opskrbe. Formula za sigurnosnu gornju granicu trebala bi biti u potpunosti dinamična, utemeljena na košarici cijena koja se dinamično razvija i odražava cijene na svjetskom tržištu te bi trebala služiti kao određena sigurnosna marža, kako bi se osiguralo da sigurnost opskrbe nije ugrožena. Dinamična sigurnosna gornja granica može svakodnevno varirati na temelju kretanja globalnih cijena sadržanih u košarici.
- (23) Sigurnosna gornja granica ne bi trebala biti statična. Ona bi se trebala svakodnevno i dinamično prilagođavati. Objavljivanjem dnevne cijene namire omogućuje se da dinamična sigurnosna gornja granica ostane u skladu s kretanjima na tržištu ukapljenog prirodnog plina te da se očuva proces formiranja cijena na burzama i ublaže mogući učinci na uredno funkcioniranje tržišta izvedenica. Osmišljavanjem dinamične sigurnosne gornje granice smanjit će se i rizici za središnje druge ugovorne strane i ograničiti učinak na sudionike na tržištima budućnosnica, kao što su članovi sustava poravnanja i njihovi klijenti. Dinamičnom sigurnosnom gornjom granicom ne bi se trebale korigirati tržišne cijene ispod određene granice.
- (24) Kako bi se izbjegao bilo kakav rizik da dinamično ograničenje trgovanja za cijenu izvedenica s dospijećem od jednog mjeseca unaprijed do godine dana unaprijed dovede do nezakonitog tajnog dogovaranja među opskrbljivačima ili trgovcima prirodnim plinom, financijski regulatori, ACER i tijela nadležna za tržišno natjecanje trebali bi posebno pažljivo promatrati tržišta izvedenica za plin i energiju u razdoblju u kojem je MCM aktiviran.
- (25) MCM bi trebao biti privremene prirode i trebalo bi ga aktivirati samo kako bi se ograničilo epizode iznimno visokih cijena prirodnog plina koje nisu povezane s cijenama na drugim burzama plina. U tu bi svrhu trebalo ispuniti dva kumulativna uvjeta za aktivaciju MCM-a.
- (26) MCM bi se trebao aktivirati samo kad cijene namire za izvedenice TTF-a s najkraćim dospijećem dostignu unaprijed određenu iznimno visoku razinu, kako bi se osiguralo da se MCM-om ispravljaju nedostaci na tržištu, a da se ne utječe bitno na ponudu i potražnju ni na uobičajeno određivanje cijena. Ako se ne utvrdi na dovoljno visokoj razini, sigurnosna gornja granica mogla bi spriječiti sudionike na tržištu da se uspješno zaštite od rizika jer bi formiranje pouzdanih cijena za proizvode s datumom isporuke u budućnosti i funkcioniranje tržišta izvedenica mogli biti narušeni. Kad bi se MCM aktivirao kako bi se cijene umjetno smanjile, a ne kako bi se ispravio poremećaj tržišta, to bi imalo znatan negativan učinak na sudionike na tržištu, uključujući energetska poduzeća, koja bi mogla imati poteškoća s ispunjavanjem maržnih poziva i ograničenjima likvidnosti, što bi moglo dovesti do neispunjavanja obveza. Nekim sudionicima na tržištu, posebno manjima, moglo bi se onemogućiti da zaštite svoje pozicije, što bi dodatno pogoršalo volatilnost na promptnim tržištima i dovelo do možda i većih skokova cijena. S obzirom na znatan obujam trgovanja, takav bi razvoj događaja predstavljao očit rizik za gospodarstvo, koji bi trebalo spriječiti osmišljavanjem MCM-a. Stoga bi na temelju prošlih iskustava, kao što je izniman porast cijena zabilježen u kolovozu 2022., trebalo odrediti razine cijena na kojima bi se trebao aktivirati MCM. Dostupni podaci pokazuju da su u kolovozu 2022. cijene izvedenica TTF-a s najkraćim dospijećem dosegle razine iznad 180 EUR/MWh. Cilj MCM-a trebalo bi biti izbjegavanje neuobičajenih cijena na razini dosegnutoj u kolovozu 2022.
- (27) Nadalje, MCM bi se trebao aktivirati samo kad cijene na TTF-u dosegnu razine koje su znatno i neuobičajeno visoke u usporedbi s cijenama UPP-a koje odražavaju cijene na svjetskom tržištu. Ako se cijene na svjetskim tržištima povećavaju jednakom brzinom i u jednakoj mjeri kao cijene na TTF-u, aktivacija MCM-a mogla bi spriječiti kupnju zaliha na svjetskim tržištima, što može predstavljati rizik za sigurnost opskrbe. Stoga bi se MCM trebao aktivirati samo u situacijama u kojima su cijene na TTF-u duže vrijeme znatno više od cijena na svjetskim tržištima. Isto tako, ako se razlika u odnosu na cijene na TTF-u smanji ili nestane, MCM bi se trebao deaktivirati kako bi se izbjegao rizik za sigurnost opskrbe.

- (28) Kako bi se postigla potpuna usklađenost s Uredbom Vijeća (EU) 2022/1369 ⁽⁷⁾ i ciljevima smanjenja potražnje utvrđenima u toj uredbi, Komisija bi trebala moći suspendirati aktivaciju MCM-a ako on negativno utječe na napredak u provedbi ciljeva dobrovoljnog smanjenja potražnje u skladu s Uredbom (EU) 2022/1369 ili vodi do ukupnog povećanja potrošnje plina za 15 % u mjesec dana ili za 10 % tijekom dva uzastopna mjeseca u usporedbi s odgovarajućom prosječnom potrošnjom tijekom usporedivih mjeseci prethodnih godina. Kako bi se u obzir uzele regionalne varijacije ili varijacije na razini Unije prouzročene sezonalnošću, promjenama vremena i drugim čimbenicima, kao što je kriza uzrokovana bolešću COVID-19, potrošnju plina trebalo bi mjeriti u odnosu na potrošnju tijekom pet godina koje su prethodile stupanju ove Uredbe na snagu, u skladu s pristupom iz Uredbe (EU) 2022/1369, i na temelju podataka o potrošnji plina i smanjenju potražnje za plinom primljenih od država članica u skladu s tom uredbom. Učinak smanjenja cijena prirodnog plina koji bi MCM mogao imati ne bi trebao dovesti do umjetnog poticanja potrošnje prirodnog plina u Uniji do te mjere da se ometaju nastojanja potrebna za smanjenje potražnje za prirodnim plinom u okviru ciljeva dobrovoljnog i obveznog smanjenja potražnje u skladu s Uredbom (EU) 2022/1369 i ciljeva smanjenja potražnje u skladu s Uredbom Vijeća (EU) 2022/1854 ⁽⁸⁾. Komisija bi trebala osigurati da se aktivacijom MCM-a ne uspori napredak država članica u postizanju njihovih ciljeva smanjenja potrošnje energije.
- (29) Ovisno o razini intervencije, MCM može uključivati financijske rizike, ugovorne rizike te rizike u pogledu sigurnosti opskrbe. Razina rizika ovisi o učestalosti aktivacije MCM-a i stoga može ometati normalno funkcioniranje tržišta. Što je niži prag za intervenciju, to će se češće MCM aktivirati te povećati vjerojatnost ostvarenja relevantnog rizika. Stoga bi uvjete za aktivaciju MCM-a trebalo utvrditi na razini koja je povezana s neuobičajenim i iznimno visokim razinama cijene na TTF-u za mjesec unaprijed ujedno osiguravajući da je mehanizam djelotvoran instrument protiv pojave epizoda pretjerano visokih cijena koje ne odražavaju kretanja na međunarodnom tržištu.
- (30) Važno je da MCM bude osmišljen tako da se njime ne remeti temeljna ugovorna ravnoteža ugovora o opskrbi plinom, nego rješavaju slučajevi neuobičajenih kretanja na tržištu. Ako se pokretači za intervenciju utvrde na razini na kojoj se njima ispravljaju postojeći problemi u formiranju cijena, a nisu namijenjeni utjecaju na ravnotežu između ponude i potražnje, rizik da se MCM-om odnosno njegovom aktivacijom promijeni ugovorna ravnoteža postojećih ugovora može se svesti na najmanju moguću mjeru.
- (31) Kako bi se osiguralo da MCM djeluje trenutačno, dinamično ograničenje trgovanja trebalo bi se trenutačno i automatski aktivirati, bez potrebe za daljnjom odlukom ACER-a ili Komisije.
- (32) Kako bi se rano otkrili mogući problemi koji proizlaze iz aktivacije MCM-a, Komisija bi trebala ovlastiti Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala uspostavljeno Uredbom (EU) br. 1095/2010 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁹⁾ (ESMA) i ACER da izdaju izvješće o mogućim negativnim učincima MCM-a na financijska i energetska tržišta te na sigurnost opskrbe.
- (33) ACER bi trebao kontinuirano pratiti jesu li ispunjeni uvjeti za djelovanje MCM-a. ACER je najprikladnije tijelo za provedbu takvog praćenja jer ima pregled tržišta plina u cijeloj Uniji i potrebno stručno znanje o funkcioniranju tržišta plina te je već ovlašten pratiti aktivnosti trgovanja veleprodajnim energetskim proizvodima u skladu s pravom Unije. ACER bi stoga trebao pratiti razvoj cijene namire izvedenica TTF-a s najkraćim dospeljem i uspoređivati je s referentnom cijenom utvrđenom na temelju prosječne cijene iz procjena cijena UPP-a povezanih s europskim trgovinskim čvorištima kako bi provjerio jesu li ispunjeni uvjeti kojima se opravdava aktivacija ili deaktivacija MCM-a. Nakon što se ispune uvjeti za aktivaciju MCM-a, ACER bi na svojoj internetskoj stranici trebao odmah objaviti obavijest o tome da su ispunjeni uvjeti za njegovu aktivaciju. Sljedeći dan tržišni operateri ne bi

⁽⁷⁾ Uredba (EU) 2022/1369 od 5. kolovoza 2022. o koordiniranim mjerama za smanjenje potražnje za plinom (SL L 206, 8.8.2022., str. 1.).

⁽⁸⁾ Uredba (EU) 2022/1854 od 6. listopada 2022. o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije (SL L 261 I, 7.10.2022., str. 1.).

⁽⁹⁾ Uredba (EU) br. 1095/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o osnivanju europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za vrijednosne papire i tržišta kapitala), izmjeni Odluke br. 716/2009/EZ i stavljanju izvan snage Odluke Komisije 2009/77/EZ (SL L 331, 15.12.2010., str. 84.).

trebali prihvaćati naloge iznad dinamičkog ograničenja trgovanja, a sudionici na tržištu izvedenica TTF-a ne bi smjeli podnositi takve naloge. Tržišni operatori i sudionici na tržištu izvedenica TTF-a trebali bi pratiti internetske stranice ACER-a na kojima bi dnevna referentna cijena trebala biti objavljena. Slično dinamično ograničenje trgovanja trebalo bi se primjenjivati na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja pod uvjetima utvrđenima u provedbenom aktu koji se odnosi na primjenu MCM-a na takve izvedenice.

- (34) Aktivacija MCM-a može imati neželjene i nepredvidive učinke na gospodarstvo, uključujući rizike za sigurnost opskrbe i za financijsku stabilnost. Kako bi se osigurala brza reakcija u slučaju nenamjernih poremećaja na tržištu, trebalo bi utvrditi učinkovite zaštitne mjere, na temelju objektivnih kriterija, kojima se osigurava da se MCM u svakom trenutku može suspendirati. U slučaju nenamjernih poremećaja na tržištu, na temelju rezultata ACER-ova praćenja i konkretnih naznaka da je korekcija tržišta neminovna, Komisija bi trebala moći zatražiti mišljenje ESMA-e, ACER-a i, prema potrebi, Europske mreže operatora transportnih sustava za plin (ENTSOG) i Koordinacijske skupine za plin (GCG) uspostavljenih Uredbom (EU) 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća⁽¹⁰⁾ o učinku moguće korekcije tržišta na sigurnost opskrbe, protok plina unutar Unije i financijsku stabilnost kako bi Komisija provedbenom odlukom prema potrebi mogla brzo suspendirati aktivaciju MCM-a od strane ACER-a.
- (35) Osim dnevnog preispitivanja postoje li još uvijek uvjeti za dinamično ograničenje trgovanja, trebalo bi utvrditi dodatne zaštitne mjere kako bi se izbjegli neželjeni poremećaji na tržištu.
- (36) Dinamično ograničenje trgovanja ne bi trebalo utjecati na OTC transakcije jer bi primjena tog ograničenja na OTC transakcije dovela do ozbiljnih problema u praćenju, a mogla bi dovesti i do problema u pogledu sigurnosti opskrbe. Međutim, trebao bi se primjenjivati mehanizam preispitivanja kako bi se procijenilo može li isključivanje OTC transakcija dovesti do znatnih premještanja trgovanja izvedenicama TTF-a na OTC tržišta te pritom ugroziti stabilnost financijskih ili energetske tržišta.
- (37) MCM bi se trebao automatski deaktivirati ako njegovo djelovanje više nije opravdano stanjem na tržištu prirodnog plina. Osim ako dođe do poremećaja na tržištu, MCM bi se trebao deaktivirati tek nakon određenog vremena kako bi se izbjegla česta aktivacija i deaktivacija. MCM bi se stoga trebao automatski deaktivirati nakon 20 dana ako dinamično ograničenje trgovanja iznosi 180 EUR/MWh za određeno razdoblje. Za deaktivaciju MCM-a ne bi trebala biti potrebna nikakva procjena ACER-a ili Komisije, već bi se ona trebala dogoditi automatski kada se za to ispune uvjeti.
- (38) Ako dođe do znatnog smanjenja opskrbe plinom i u slučaju kada opskrba plinom nije dovoljna za zadovoljavanje preostale potražnje za plinom, Komisija u skladu s Uredbom (EU) 2017/1938 može proglasiti izvanredno stanje na regionalnoj razini ili razini Unije na zahtjev države članice koja je proglasila izvanredno stanje te treba proglasiti izvanredno stanje na regionalnoj razini ili razini Unije ako su dvije ili više država članica proglasile izvanredno stanje. Kako bi se spriječila situacija da kontinuirana aktivacija MCM-a dovede do problema u pogledu sigurnosti opskrbe, MCM bi se trebao automatski deaktivirati ako je Komisija proglasila izvanredno stanje na regionalnoj razini ili razini Unije.
- (39) Ključno je da MCM uključuje djelotvoran instrument za suspenziju, na temelju objektivnih kriterija, dinamične sigurnosne gornje granice odmah i u bilo kojem trenutku ako bi primjena dinamične sigurnosne gornje granice uzrokovala ozbiljne poremećaje na tržištu, što bi utjecalo na sigurnost opskrbe i protok plina unutar Unije.
- (40) Budući da je važno temeljito procijeniti sve zaštitne mjere koje treba uzeti u obzir pri procjeni moguće suspenzije MCM-a, MCM bi se trebao suspendirati provedbenom odlukom Komisije. Pri donošenju takve odluke, što bi trebalo učiniti bez nepotrebne odgode, Komisija bi trebala procijeniti ugrožava li primjena dinamičnog ograničenja trgovanja sigurnost opskrbe Unije, je li popraćen dostatnim naporima za smanjenje potražnje, sprečava li tržišno

⁽¹⁰⁾ Uredba (EU) 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2017. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 994/2010 (SL L 280, 28.10.2017., str. 1.).

utemeljen protok plina unutar Unije, utječe li negativno na tržišta energetske izvedenice, uzimaju li se pri njemu u obzir tržišne cijene plina na raznim organiziranim tržištima u Uniji ili može li negativno utjecati na postojeće ugovore o opskrbi plinom. U takvim slučajevima Komisija bi trebala provedbenom odlukom suspendirati MCM. S obzirom na to da je potrebna brza reakcija, od Komisije se ne bi trebalo zahtijevati da djeluje u skladu s postupkom odbora.

- (41) MCM ne bi trebao ugroziti sigurnost opskrbe plinom u Uniji ograničavanjem cjenovnih signala koji su ključni za privlačenje potrebnih zaliha plina i za protok plina unutar Unije. Opskrbljivači plinom zapravo mogu obustaviti opskrbu kad se aktivira MCM kako bi povećali dobit prodajom netom nakon deaktivacije sigurnosnih gornjih granica. U slučaju da MCM prouzroči takve rizike za sigurnost opskrbe plinom u Uniji, ali se ne proglasi izvanredno stanje na regionalnoj razini ili razini Unije, Komisija bi trebala odmah suspendirati MCM. Elementi koje treba uzeti u obzir pri procjeni rizika za sigurnost opskrbe trebali bi uključivati moguće znatno odstupanje jedne od sastavnica referentne cijene u usporedbi s povijesnim trendom te znatan pad tromjesečnog uvoza UPP-a u Uniju u usporedbi istim tromjesečjem prethodne godine.
- (42) Budući da je neograničeni protok plina unutar Unije ključan element sigurnosti opskrbe u Uniji, aktivaciju MCM-a trebalo bi suspendirati i ako neopravdano ograničava protok plina unutar Unije, ugrožavajući time sigurnost opskrbe u Uniji.
- (43) MCM ne bi trebao umanjiti ulogu koju cjenovni signali imaju na unutarnjem tržištu prirodnog plina Unije ni sprečavati tržišno utemeljen protok plina unutar Unije jer je ključno da se nastavi dotok prirodnog plina tamo gdje je najpotrebniji.
- (44) MCM ne bi trebao neopravdano ugroziti nastavak pravilnog funkcioniranja tržišta energetske izvedenice. Ta tržišta imaju ključnu ulogu u omogućavanju sudionicima na tržištu da zaštite svoje pozicije kako bi upravljali rizicima, posebno u pogledu volatilnosti cijena. Usto, intervencije u cijene putem MCM-a mogu dovesti do znatnih financijskih gubitaka za sudionike na tržištu izvedenice. S obzirom na veličinu tržišta plina u Uniji, takvi gubici mogu ne samo utjecati na specijalizirana tržišta izvedenice, nego i imati znatne popratne učinke na druga financijska tržišta. Intervencije u cijene mogle bi dovesti i do štetnog povećanja maržnih poziva uslijed neizvjesnosti. Bitno povećanje maržnih poziva moglo bi dovesti do znatnih financijskih gubitaka i gubitaka likvidnosti za sudionike na tržištu, a time i do neispunjavanja obveza člana sustava poravnjanja ili krajnjeg klijenta. Relevantni sudionici na tržištu trebali bi djelovati u dobroj vjeri i ne bi trebali neopravdano mijenjati postupke upravljanja rizicima i tako prouzročiti povećanje maržnih poziva, posebno ako to nije u skladu s uobičajenim tržišnim postupcima. Komisija bi stoga trebala odmah suspendirati MCM ako se njime ugrožava uredno funkcioniranje tržišta izvedenice, primjerice ako dovodi do znatnog smanjenja transakcija izvedenicama TTF-a unutar Unije ili do znatnog premještanja transakcija izvedenicama TTF-a na mjesta trgovanja izvan Unije. U tom je pogledu važno da Komisija uzme u obzir dostupno stručno znanje relevantnih tijela Unije. ESMA je neovisno tijelo koje doprinosi zaštiti stabilnosti financijskog sustava Unije, posebice promicanjem stabilnih i urednih financijskih tržišta, kao što su tržišta izvedenice.

Komisija bi stoga trebala uzeti u obzir izvješća ESMA-e o takvim aspektima. Osim toga, Komisija bi trebala uzeti u obzir sve savjete Europske središnje banke (ESB) u vezi sa stabilnošću financijskog sustava u skladu s člankom 127. stavkom 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) i člankom 25.1 Protokola 4. o Statutu Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke, priloženog UFEU-u („Protokol”). S obzirom na volatilnost financijskih tržišta i potencijalno velik učinak tržišnih intervencija na njima, važno je osigurati da Komisija može brzo suspendirati MCM. Izvješće ESMA-e trebalo bi izdati najkasnije u roku od 48 sati ili u hitnim slučajevima isti dan na zahtjev Komisije.

- (45) MCM bi trebao biti osmišljen tako da se njime rješavaju samo iznimna povećanja cijena plina uzrokovana nedostacima u mehanizmu formiranja cijena i kao takav ne bi trebao utjecati na valjanost postojećih ugovora o opskrbi plinom. Međutim, u situacijama u kojima ACER ili Komisija zamijeti da aktivacija MCM-a negativno utječe na postojeće ugovore o opskrbi plina, Komisija bi ga trebala suspendirati.

- (46) U osmišljavanju i mogućnostima suspenzije MCM-a trebalo bi uzeti u obzir da trgovci prirodnim plinom mogu premjestiti trgovinu prirodnim plinom u regije izvan Unije, smanjujući time djelotvornost MCM-a. To bi bio slučaj, na primjer, kad bi se trgovci počeli baviti OTC trgovinom plina, koja je manje transparentna, manje podliježe regulatornom nadzoru i za uključene strane znači veći rizik od neispunjavanja obveza. To bi bio slučaj i kad bi trgovci, čija zaštita od rizika može biti ograničena MCM-om, tražili zaštitu od rizika u drugim jurisdikcijama, zbog čega bi druga ugovorna strana u poravnanju trebala izvršiti rebalans novčanih sredstava na kojima se temelje pozicije u izvedenicama kako bi se odrazila ograničena cijena namire, čime bi se aktivirali maržni pozivi.
- (47) ACER, ESMA, ENTSOG i GCG trebali bi pomagati Komisiji u praćenju MCM-a.
- (48) Pri obavljanju svojih zadaća na temelju ove Uredbe, Komisija bi također trebala imati mogućnost konzultirati se s ESB-om i zatražiti njegov savjet, u skladu s ulogom ESB-a na temelju članka 127. stavka 5. UFEU-a, kako bi doprinijela nesmetanom vođenju politika koje se odnose na bonitetni nadzor kreditnih institucija i stabilnost financijskog sustava te na temelju članka 25. stavka 1. Protokola kako bi ponudila savjete, među ostalim, Komisiji, i s njom se savetovala, o području primjene i provedbi zakonodavstva Unije koje se odnosi na bonitetni nadzor kreditnih institucija i stabilnost financijskog sustava. Takav postupak savjetovanja trebao bi se organizirati tako da se, prema potrebi, omogući brza suspenzija MCM-a.
- (49) S obzirom na hitnu potrebu za rješavanjem problemâ, posebno u određivanju cijena izvedenica TTF-a u Uniji, brza provedba MCM-a od ključne je važnosti. ESMA i ACER trebali bi provesti procjenu učinka MCM-a („procjena učinaka”) kako bi analizirali bi li njegova brza provedba mogla dovesti do neželjenih negativnih posljedica za financijska ili energetska tržišta ili za sigurnost opskrbe. Procjenu učinaka trebalo bi dostaviti Komisiji do 1. ožujka 2023. U njoj bi prije svega trebalo analizirati elemente potrebne za provedbeni akt koji se odnosi na pojedini modaliteti vezanih za proširenje MCM-a na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja i provjeriti jesu li ključni elementi MCM-a i dalje primjereni s obzirom na kretanja na financijskom i energetskom tržištu te u odnosu na sigurnost opskrbe. ESMA i ACER do 23. siječnja 2023. objavljuju izvješće s preliminarnim podacima o uvođenju MCM-a. Uzimajući u obzir rezultate procjene učinaka, Komisija bi, prema potrebi, bez nepotrebne odgode trebala predložiti izmjenu ove Uredbe kako bi se prilagodio izbor proizvoda obuhvaćenih MCM-om.
- (50) Komisija na temelju procjene učinaka ili nakon korekcije tržišta ili odluke o suspenziji, ili s obzirom na kretanja na tržištu i kretanja u vezi sa sigurnošću opskrbe može predložiti i druge izmjene ove Uredbe.
- (51) Kako bi se očuvalo dobro funkcioniranje tržišta izvedenica, a posebno postupci upravljanja rizicima kod središnjih drugih ugovornih strana, te kako bi se potreba za zahtijevanjem dodatne marže kao kolaterala svela na najmanju moguću mjeru, ugovorne strane trebale bi moći na uredan način prebijati ili smanjivati pozicije na tržištu izvedenica TTF-a ako to žele. Stoga se dinamično ograničenje trgovanja ne bi trebalo primjenjivati na ugovore sklopljene prije stupanja na snagu ove Uredbe ni na transakcije na temelju kojih sudionici na tržištu prebijaju ili smanjuju pozicije, a koje proizlaze iz ugovora o izvedenicama TTF-a sklopljenih prije stupanja na snagu ove Uredbe.
- (52) Središnje druge ugovorne strane imaju ključnu ulogu u osiguravanju urednog funkcioniranja tržišta izvedenica TTF-a jer smanjuju rizik druge ugovorne strane. Stoga je nužno da se MCM-om ne ometaju aktivnosti središnjih drugih ugovornih strana, osobito kad je riječ o upravljanju pozicijama neispunjavanja obveza. Radi toga se dinamično ograničenje trgovanja ne bi trebalo primjenjivati na transakcije izvršene u okviru postupka za upravljanje neispunjenim obvezama koji organizira središnja druga ugovorna strana.
- (53) MCM je nužan i proporcionalan za postizanje cilja ispravljanja pretjerano visokih cijena plina na TTF-u i izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja. Neizravni učinci skokova cijena, kao što su povećanje cijena energije i inflacija, pogađaju sve države članice. Kad je riječ o nedostacima u sustavu formiranja cijena, oni se različito odražavaju u različitim državama članicama, odnosno povećanja cijena su izraženija u nekim državama članicama (npr. u državama srednje Europe) nego u drugima državama članicama (npr. državama članicama na periferiji ili onima koje imaju druge mogućnosti opskrbe). Kako bi se izbjeglo fragmentirano djelovanje, koje bi moglo dovesti do podjele integriranog tržišta plina Unije, potrebno je zajedničko djelovanje u duhu solidarnosti. To je ključno i za sigurnost opskrbe u Uniji. Osim toga, zajedničkim zaštitnim mjerama, koje bi mogle biti

potrebnije u državama članicama bez alternativnih izvora opskrbe nego u onima s više alternativa, osigurava se koordiniran pristup kao izraz energetske solidarnosti. Naime, premda su financijski rizici i koristi vrlo različiti za različite države članice, MCM bi trebao predstavljati kompromis u duhu solidarnosti, u kojem su sve države članice suglasne doprinijeti korekciji tržišta i prihvatiti ista ograničenja za formiranje cijena, iako se razina nepravilnog funkcioniranja mehanizma formiranja cijena i financijski učinci cijena izvedenica na gospodarstvo razlikuju među državama članicama. MCM bi stoga ojačao solidarnost Unije u izbjegavanju pretjerano visokih cijena, koje su za mnoge države članice neodržive čak i u kratkim razdobljima. MCM će pomoći u nastojanjima da poduzeća za opskrbu plinom iz svih država članica mogu kupovati plin po razumnim cijenama u duhu solidarnosti.

- (54) Radi osiguranja jedinstvenih uvjeta za provedbu ove Uredbe provedbene ovlasti za utvrđivanje tehničkih pojedinosti primjene MCM-a na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trebalo bi dodijeliti Komisiji. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹¹⁾.
- (55) Zbog nestabilne i nepredvidive situacije tržišta prirodnog plina na početku zimske sezone važno je osigurati da se MCM primjenjuje što je prije moguće ako su ispunjeni uvjeti koji opravdavaju njegovu aktivaciju. Ova bi Uredba stoga trebala stupiti na snagu 1. veljače 2023. Dinamično ograničenje trgovanja trebalo bi se primjenjivati od 15. veljače 2023. Obveza ESMA-e i ACER-a da dostave izvješće s preliminarnim podacima trebala bi se primjenjivati retroaktivno od 1. siječnja 2023. kako bi se potrebne informacije dobile što je prije moguće,

DONIJELO JE OVU UREDBU:

POGLAVLJE I.

PREDMET, PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

Članak 1.

Predmet i područje primjene

Ovom se Uredbom uspostavlja privremeni mehanizam za korekciju tržišta (MCM) za naloge za trgovanje izvedenicama TTF-a i izvedenicama povezanim s drugim virtualnim točkama trgovanja u skladu s člankom 9., kako bi se ograničili slučajevi pretjerano visokih cijena plina u Uniji koje ne odražavaju cijene na svjetskom tržištu.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „izvedenica TTF-a” znači robna izvedenica kako je definirana u članku 2. stavku 1. točki 30. Uredbe (EU) br. 600/2014 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹²⁾ kojom se trguje na uređenom tržištu, a čiji je temelj transakcija na virtualnoj točki trgovanja TTF (Title Transfer Facility), kojom upravlja Gasunie Transport Services B.V.;

⁽¹¹⁾ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.).

⁽¹²⁾ Uredba (EU) br. 600/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištima financijskih instrumenata i izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 (SL L 173, 12.6.2014., str. 84.).

2. „izvedenica povezana s drugim virtualnim točkama trgovanja” znači robna izvedenica kako je definirana u članku 2. stavku 1. točki 30. Uredbe (EU) br. 600/2014 kojom se trguje na uređenom tržištu, a čiji je temelj transakcija plinom na virtualnoj točki trgovanja u Uniji;
3. „virtualna točka trgovanja” znači nefizička komercijalna točka unutar ulazno-izlaznog sustava u kojoj se plin razmjenjuje između prodavatelja i kupca bez potrebe za rezerviranjem transportnog ili distribucijskog kapaciteta;
4. „izvedenica TTF-a s najkraćim dospeljećem” znači izvedenica TTF-a koja ima najbliži datum isteka među izvedenicama s jednomjesečnim dospeljećem kojima se trguje na određenom uređenom tržištu;
5. „jednogodišnja izvedenica TTF-a s najkraćim dospeljećem” znači izvedenica TTF-a koja ima najbliži datum isteka među izvedenicama s dvanaestomjesečnim dospeljećem kojima se trguje na određenom uređenom tržištu;
6. „referentna cijena” znači, ako je dostupna, dnevna prosječna cijena:
 - procjene cijena pokazatelja UPP-a „Northwest Europe Marker” utvrđene kao dnevni prosjek pokazatelja „Daily Spot Northwest Europe Marker (NWE)”, kojim upravlja društvo Platts Benchmark B.V. (Nizozemska) i pokazatelja „Northwest Europe des - half-month 2”, kojim upravlja društvo Argus Benchmark Administration B.V. (Nizozemska); uz konverziju procjena cijena UPP-a u USD po metričkom milijunu britanskih toplinskih jedinica (MMBTu) u EUR po MWh, na temelju deviznog tečaja eura Europske središnje banke (ESB) i uz stopu konverzije od 1 MMBTu u 0,293071 kWh,
 - procjene cijena pokazatelja UPP-a „Mediterranean Marker” utvrđene kao dnevni prosjek pokazatelja „Daily Spot Mediterranean Marker (MED)”, kojim upravlja društvo Platts Benchmark B.V. (Nizozemska) i dnevnog prosjeka pokazatelja „Iberian peninsula des - half-month 2”, „Italy des - half-month 2” i „Greece des - half-month 2”, kojima upravlja društvo Argus Benchmark Administration B.V. (Nizozemska); uz konverziju procjena cijena UPP-a u USD po MMBTu u EUR po MWh, na temelju deviznog tečaja eura ESB-a i stopu konverzije od 1 MMBTu u 0,293071 kWh,
 - procjene cijena pokazatelja UPP-a „Northeast Asia Marker” utvrđene kao dnevni prosjek pokazatelja „LNG Japan/Korea DES 2 Half-Month”, kojim upravlja društvo Platts Benchmark B.V. (Nizozemska) i pokazatelja „Northeast Asia des (ANEA) - half-month 2”, kojim upravlja Argus Benchmark Administration B.V. (Nizozemska); uz konverziju procjena cijena UPP-a u USD po MMBTu u EUR po MWh, na temelju deviznog tečaja eura ESB-a i stopu konverzije od 1 MMBTu u 0,293071 kWh,
 - cijene namire za izvedenice NBP-a s najkraćim dospeljećem, kako ju je objavilo društvo ICE Futures Europe, Ujedinjena Kraljevina; uz konverziju penija po termu u EUR po MWh, na temelju deviznog tečaja eura ESB-a i stopu konverzije od 1 terma u 29,3071 kWh,
 - cijene iz dnevne procjene cijena koju provodi ACER na temelju članka 18. Uredbe (EU) 2022/2576;
7. „uređeno tržište” znači uređeno tržište kako je definirano u članku 4. stavku 1. točki 21. Direktive 2014/65/EU;
8. „tržišni operater” znači tržišni operater kako je definiran u članku 4. stavku 1. točki 18. Direktive 2014/65/EU.

POGLAVLJE II.

MEHANIZAM ZA KOREKCIJU TRŽIŠTA

Članak 3.

Praćenje cijena

1. ACER stalno prati razvoj referentne cijene i cijene namire za izvedenice TTF-a s najkraćim dospeljećem te cijene namire za izvedenice s najkraćim dospeljećem koje su povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja.

2. Za potrebe stavka 1. Platts Benchmark B.V. (Nizozemska) obavješćuje ACER svaki dan najkasnije do 21.00 sat (po srednjoeuropskom vremenu) o dnevnim procjenama cijena UPP-a sljedećih pokazatelja: „Daily Spot Mediterranean Marker (MED)”, „Daily Spot Northwest Europe Marker (NEW)” i „Japan Korea Marker (JKM)”.
3. Za potrebe stavka 1. Argus Benchmark Administration B.V. (Nizozemska) obavješćuje ACER svaki dan najkasnije do 21.00 sat (po srednjoeuropskom vremenu) o dnevnim procjenama cijena UPP-a sljedećih pokazatelja: „Northwest Europe des - half-month 2”, „Iberian peninsula des - half-month 2”, „Italy des - half-month 2”, „Greece des - half-month 2” i „Northeast Asia des (ANEA) - half-month 2”.
4. ACER svaki dan izračunava referentnu dnevnu cijenu na temelju informacija primljenih na temelju stavka 1. ACER svaki dan objavljuje referentnu dnevnu cijenu na svojim internetskim stranicama najkasnije do 23.59 sati po srednjoeuropskom vremenu.

Članak 4.

Korekcija tržišta

1. MCM za cijenu namire za jednogodišnje izvedenice TTF-a s najkraćim dospeljem aktivira se kada nastane korekcija tržišta. Smatra se da je korekcija tržišta nastala kada cijena namire za izvedenice TTF-a s najkraćim dospeljem, kako ju je objavio ICE Endex B.V. (Nizozemska):
 - (a) premaši 180 EUR/MWh tijekom tri radna dana; i
 - (b) iznosi 35 EUR više od referentne cijene tijekom razdoblja iz točke (a).
2. Nakon donošenja provedbenog akta iz članka 9. stavka 1. dolazi i do korekcije tržišta koja se odnosi na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja pod uvjetima utvrđenima u tom provedbenom aktu u skladu s kriterijima utvrđenima u članku 9. stavku 2.
3. Ako ACER primijeti da je nastala korekcija tržišta, na svojim internetskim stranicama najkasnije do 23.59 sati po srednjoeuropskom vremenu na jasan i vidljiv način objavljuje obavijest da je nastala korekcija tržišta („obavijest o korekciji tržišta”) i obavješćuje Vijeće, Komisiju, ESB i ESMA-u o korekciji tržišta.
4. Tržišni operatori na tržištu izvedenica TTF-a i sudionici na tržištu izvedenica TTF-a svakodnevno prate internetske stranice ACER-a.
5. Od dana nakon objave obavijesti o korekciji tržišta operatori uređenih tržišta ne prihvaćaju, a sudionici na tržištu izvedenica TTF-a ne dostavljaju naloge za izvedenice TTF-a koji istječu u razdoblju od datuma isteka izvedenice TTF-a s najkraćim dospeljem do datuma isteka jednogodišnje izvedenice TTF-a s najkraćim dospeljem, s cijenama od 35 EUR iznad referentne vrijednosti koju je ACER objavio prethodnog dana („dinamično ograničenje trgovanja”). Ako je referentna cijena niža od 145 EUR/MWh, dinamično ograničenje trgovanja ostaje na iznosima od 145 EUR i 35 EUR.
6. Nakon donošenja provedbenog akta iz članka 9. stavka 1. dinamično ograničenje trgovanja primjenjuje se na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja pod uvjetima utvrđenima u tom provedbenom aktu u skladu s kriterijima utvrđenima u članku 9. stavku 2.
7. Nakon što ga ACER aktivira, dinamično ograničenje trgovanja primjenjuje se najmanje 20 radnih dana, osim ako ga Komisija suspendira u skladu s člankom 6. ili se deaktivira u skladu s člankom 5. stavkom 1.
8. Kako bi Komisija provedbenom odlukom prema potrebi mogla brzo suspendirati aktivaciju MCM-a od strane ACER-a, ako na temelju rezultata ACER-ova praćenja na temelju članka 3. stavka 1. postoje konkretne naznake da je korekcija tržišta na temelju članka 4. stavka 1. točke (b) neminovna, Komisija bez odgode poziva ESB, ESMA-u i, prema potrebi, Europsku mrežu operatora transportnih sustava za plin (ENTSOG) i Koordinacijsku skupinu za plin (GCG) da dostave procjenu učinka moguće korekcije tržišta na sigurnost opskrbe, protok plina unutar Unije i financijsku stabilnost. U toj se procjeni uzimaju u obzir kretanja cijena na drugim relevantnim organiziranim tržištima, posebno u Aziji ili

Sjedinjenim Državama, kako se odražavaju u „Joint Japan Korea Marker” ili „Henry Hub Gas Price Assessment”, kojima upravlja Platts Benchmark B.V. (Nizozemska) i koje objavljuje S&P Global Inc. (New York).

9. Nakon što procijeni učinak dinamičnog ograničenja trgovanja na potrošnju plina i električne energije te napredak u ostvarivanju ciljeva smanjenja potražnje iz članaka 3. i 5. Uredbe (EU) 2022/1369 i članaka 3. i 4. Uredbe (EU) 2022/1854, Komisija može predložiti i izmjenu Uredbe (EU) 2022/1369 radi prilagodbe novoj situaciji.

10. U slučaju korekcije tržišta Komisija bez nepotrebne odgode traži od ESB-a savjet o riziku od nenamjernih poremećaja stabilnosti i urednog funkcioniranja tržišta energetskih izvedenica.

Članak 5.

Deaktivacija MCM-a

1. Dinamično ograničenje trgovanja deaktivira se 20 radnih dana nakon nastanka korekcije tržišta u skladu s člankom 4. stavkom 5., ili kasnije, ako je referentna cijena niža od 145 EUR/MWh tijekom tri uzastopna radna dana.

2. Ako Komisija proglasi izvanredno stanje na regionalnoj razini ili razini Unije, posebno u slučaju znatnog pogoršanja opskrbe plinom koje dovodi do situacije u kojoj opskrba plinom nije dovoljna za zadovoljavanje preostale potražnje za plinom („racioniranje”), u skladu s člankom 12. stavkom 1. Uredbe (EU) 2017/1938, deaktivira se dinamično ograničenje trgovanja.

3. ACER objavljuje obavijest na svojim internetskim stranicama bez odgode te obavješćuje Vijeće, Komisiju, ESB i ESMA-u o deaktivaciji kako je navedena u stavku 1. („obavijest o deaktivaciji”).

Članak 6.

Suspenzija MCM-a

1. ESMA, ACER, ENTSG i GCG stalno prate učinke dinamičnog ograničenja trgovanja na financijska i energetska tržišta i sigurnost opskrbe u slučaju aktivacije MCM-a.

2. Na temelju praćenja iz stavka 1. Komisija provedbenom odlukom suspendira MCM u bilo kojem trenutku ako dođe do nenamjernih poremećaja na tržištu ili očitih rizika od takvih poremećaja koji negativno utječu na sigurnost opskrbe, protok plina unutar Unije ili financijsku stabilnost („odluka o suspenziji”). U procjeni Komisija posebno uzima u obzir ako aktivirani MCM:

- (a) ugrožava sigurnost opskrbe plinom u Uniji; elemente koje treba uzeti u obzir pri procjeni rizika za sigurnost opskrbe jesu moguće znatno odstupanje od jedne od sastavnica referentne cijene u usporedbi s povijesnim trendom i znatan pad tromjesečnog uvoza UPP-a u Uniju u usporedbi s istim tromjesečjem prethodne godine;
- (b) odvija se u razdoblju u kojem ciljevi obveznog smanjenja potražnje u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) 2022/1369 nisu ispunjeni na razini Unije, negativno utječe na napredak u provedbi cilja smanjenja potrošnje plina u skladu s člankom 3. Uredbe (EU) 2022/1369, uzimajući u obzir potrebu osiguravanja da se cjenovnim signalima potiče smanjenje potražnje, ili vodi do općeg povećanja potrošnje plina od 15 % u jednom mjesecu ili do 10 % u dva uzastopna mjeseca u usporedbi s odgovarajućom prosječnom potrošnjom za iste mjesece tijekom pet uzastopnih godina koje su prethodile 1. veljače 2023., na temelju podataka o potrošnji plina i smanjenju potražnje za plinom primljenih od država članica u skladu s člankom 8. Uredbe (EU) 2022/1369;

- (c) prema ACER-ovim podacima o praćenju sprečava tržišno utemeljen protok plina unutar Unije;
 - (d) prema izvješću ESMA-e o učinku aktivacije MCM-a od strane ESMA-e i bilo kojem savjetu ESB-a koji je u tu svrhu zatražila Komisija, utječe na stabilnost i uredno funkcioniranje tržišta energetske izvedenice, osobito dovodi do znatnog povećanja maržnih poziva ili znatnog smanjenja transakcija izvedenicama TTF-a unutar Unije u jednom mjesecu, u usporedbi s istim mjesecom prethodne godine, ili do znatnog premještanja transakcija izvedenicama TTF-a na mjesta trgovanja izvan Unije;
 - (e) dovodi do znatnih razlika među tržišnim cijenama plina na različitim organiziranim tržištima u Uniji i na drugim relevantnim organiziranim tržištima, posebno u Aziji ili Sjedinjenim Državama, kako se odražavaju u „Joint Japan Korea Marker” ili „Henry Hub Gas Price Assessment”, kojima upravlja Platts Benchmarks B.V. (Nizozemska);
 - (f) utječe na valjanost postojećih ugovora o opskrbi plinom, uključujući dugoročne ugovore o opskrbi plinom.
3. Odluka o suspenziji donosi se bez nepotrebne odgode i objavljuje u *Službenom listu Europske unije*. Od dana nakon objave odluke o suspenziji i onoliko dugo koliko je navedeno u odluci o suspenziji, prestaje se primjenjivati dinamično ograničenje trgovanja.
4. ACER, ESMA, ENTSOG i GCG pomažu Komisiji u zadaćama u skladu s člancima 4., 5. i 6. Izvješće ESMA-e na temelju stavka 2. točke (d) ovog članka izdaje se najkasnije u roku od 48 sati ili u hitnim slučajevima na zahtjev Komisije isti dan.
5. Pri obavljanju svojih zadaća na temelju članaka 4., 5. i 6. Komisija se može savjetovati s ESB-om o svim pitanjima koja se odnose na njezinu zadaću na temelju članka 127. stavka 5. UFEU-a da doprinese neometanom vođenju politika koje se odnose na bonitetni nadzor kreditnih institucija i stabilnost financijskog sustava.

Članak 7.

Čuvanje poslovne tajne

1. Sve povjerljive informacije primljene, razmijenjene ili prenesene na temelju ove Uredbe podliježu obvezi čuvanja poslovne tajne utvrđene u ovom članku.
2. Obveza čuvanja poslovne tajne primjenjuje se na sve osobe koje rade ili su radile za ACER, ili bilo koje tijelo ili poduzeće na tržištu, ili za fizičku ili pravnu osobu kojima je nadležno tijelo delegiralo svoje ovlasti, uključujući revizore i stručnjake s kojima nadležna tijela imaju ili su imala ugovore.
3. Informacije koje podliježu obvezi čuvanja poslovne tajne ne smiju se otkrivati drugoj osobi ili tijelu, osim na temelju odredaba utvrđenih pravom Unije ili nacionalnim pravom.
4. Sve informacije razmijenjene među nadležnim tijelima iz ove Uredbe koje se odnose na poslovanje ili operativne uvjete i druga ekonomska ili osobna pitanja smatraju se povjerljivima i podliježu zahtjevima čuvanja poslovne tajne, osim ako nadležno tijelo u trenutku dostave izjavi da se te informacije mogu objaviti ili da je njihova objava potrebna zbog sudskog postupka.

Članak 8.

Procjena učinaka

1. ESMA i ACER procjenjuju učinke MCM-a na financijska i energetska tržišta i sigurnost opskrbe, posebice kako bi provjerili jesu li ključni elementi MCM-a i dalje primjereni s obzirom na kretanja u pogledu financijskog i energetskog tržišta te u pogledu sigurnosti opskrbe.

2. ESMA i ACER pri procjeni učinaka osobito provode analizu kriterija utvrđenih u članku 9. stavku 2. Tom se procjenom posebice provjerava je li ograničenje na izvedenice TTF-a dovelo do arbitraže sudionika na tržištu između korigiranih i nekorigiranih izvedenica s negativnim učinkom na financijska ili energetska tržišta te na štetu potrošača.
3. ESMA i ACER također procjenjuju:
 - (a) je li isključivanje OTC trgovanja iz područja primjene ove Uredbe dovelo do znatnog premještanja trgovanja izvedenicama TTF-a na OTC tržišta te pritom ugrozilo stabilnost financijskih ili energetske tržišta,
 - (b) je li MCM doveo do znatnog smanjenja transakcija izvedenicama TTF-a unutar Unije ili do znatnog premještanja transakcija izvedenicama TTF-a na mjesta trgovanja izvan Unije.
4. ESMA i ACER usto procjenjuju je li potrebno preispitati sljedeće:
 - (a) elemente koji su uzeti u obzir za referentnu cijenu,
 - (b) uvjete utvrđene u članku 4. stavku 1.,
 - (c) dinamično ograničenje trgovanja.
5. Izvješća ESMA-e i ACER-a na temelju stavka 1. podnose se Komisiji do 1. ožujka 2023. ESMA i ACER do 23. siječnja 2023. objavljuju izvješće s preliminarnim podacima o uvođenju MCM-a.

Članak 9.

Proširenje MCM-a na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja

1. Na temelju procjene iz članka 8. stavka 1. Komisija provedbenim aktom do 31. ožujka 2023. utvrđuje tehničke pojedinosti za primjenu MCM-a na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja u skladu sa stavkom 2. ovog članka. Taj se provedbeni akt donosi u skladu s člankom 11. stavkom 2.

U slučaju da primjena MCM-a na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja dovede do znatnih negativnih učinaka na financijska tržišta ili tržišta plina u skladu s kriterijima utvrđenima u stavku 2. ovog članka, Komisija iznimno isključuje određene izvedenice iz područja primjene MCM-a.

2. Komisija odlučuje o tehničkim pojedinostima provedbe i odabire izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja koje će možda morati isključiti iz područja primjene MCM-a, osobito na temelju sljedećih kriterija:
 - (a) dostupnosti informacija o cijenama izvedenica povezanih s drugim virtualnim točkama trgovanja;
 - (b) likvidnosti izvedenica povezanih s drugim virtualnim točkama trgovanja;
 - (c) učinka koji bi proširenje MCM-a na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja imalo na protok plina unutar Unije i na sigurnost opskrbe;
 - (d) učinka koji bi proširenje MCM-a na izvedenice povezane s drugim virtualnim točkama trgovanja imalo na stabilnost financijskih tržišta, uzimajući u obzir učinak na moguće zahtijevanje dodatnih marži kao kolateralu.

Članak 10.

Preispitivanje

Komisija može prema potrebi predložiti izmjenu ove Uredbe kako bi se u njezino područje primjene uključile izvedenice koje su predmet OTC trgovanja ili kako bi se preispitali elementi koji se uzimaju u obzir za referentnu cijenu, posebno uzimajući u obzir davanje različite važnosti tim elementima, uvjeti za aktivaciju MCM-a iz članka 4. stavka 1. točaka (a) i (b) i dinamično ograničenje trgovanja. Prije podnošenja takvog prijedloga Komisija se savjetuje s ESB-om, ESMA-om, ACER-om, ENTSG-om i GCG-om te, prema potrebi, drugim relevantnim dionicima.

*Članak 11.***Postupak odbora**

1. Komisiji pomaže odbor. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.
2. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

POGLAVLJE III.

ZAVRŠNE ODREDBE*Članak 12.***Stupanje na snagu**

1. Ova Uredba stupa na snagu 1. veljače 2023. Primjenjuje se od tog dana na razdoblje od godinu dana.
2. Članak 4. primjenjuje se od 15. veljače 2023.
3. Članak 8. stavak 2. primjenjuje se od 1. siječnja 2023.
4. Ova se Uredba ne primjenjuje na:
 - (a) ugovore o izvedenicama TTF-a sklopljene prije 1. veljače 2023.;
 - (b) kupnju i prodaju izvedenica TTF-a kako bi se uravnotežili ili smanjili ugovori o izvedenicama TTF-a sklopljeni prije 1. veljače 2023.;
 - (c) kupnju i prodaju izvedenica TTF-a u okviru postupka za upravljanje neispunjenim obvezama koji provode središnje druge ugovorne strane, uključujući OTC trgovanje registrirano na uređenom tržištu za potrebe poravnjanja.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 22. prosinca 2022.

Za Vijeće
Predsjednik
M. BEK